

Op de slagvelden van de Eerste Wereldoorlog leeft een dappere jongen met een geheim dat hem zijn leven kan kosten.

Sarah van der Maas
**NOOIT MEER
WACHTEN**

ROMAN

Dag één

De ochtend ruikt naar smeulend graan. Onder aan de heuvel steekt een muisblonde jongen in een zware Duitse overjas zijn neus in de vochtige lucht. Hij snuffelt. Als de wind naar het westen draait, krijgt de weezoete geur van het graan een scherp randje van verbrande verf en gesmolten metaal.

‘Vijand op elf uur,’ fluistert de jongen.

Hij grijpt zijn karretje en fluit zijn metgezel uit een hazenleuger omhoog. De hond heeft drie poten en de gave om naar elke naam te luisteren die zijn baas hem naar de harige kop slingert, omdat hij meestal geen hond is, maar een schildknaap of een besnorde adjudant. De jongen heet Gabriel, en dat zou hij zelf misschien ook al lang vergeten zijn als zijn onderdanen hem er niet voortdurend ongevraagd aan herinnerden. De hoefsmid zegt dat hij het nonsens vindt om een scharminkel van drie turven hoog met ‘majesteit’ aan te spreken, al draagt hij dan een borst vol medaillegoud. De bakkersknecht noemt het kapsones, maar die is gewoon jaloers omdat hijzelf de velden niet meer in durft uit angst over de oorlog te struikelen.

De hond drukt zijn neus in het brede Engelse tankspoor, dat schuin tegen de helling op ploegt en daar als een ijl sliertje rook de lege hemel in kruipt. De afdrukken zijn zo breed dat Gabriel zijn wagentje erdoor naar boven kan duwen. Het handvat voelt klam onder zijn vingers. Als het wáár is...

De hond wacht op de heuveltop. Gabriel pakt de veldkijker uit de kar. Speurend laat hij zijn oog langs het spoor van

geknakte halmen het volgende dal in glijden. Even blijft de kijker hangen op het zwartgeblakerde karkas dat halverwege de helling staat uit te walmen.

Gisteren, vanaf de kerktoren, leek de tank veel kleiner, een dikke aardhommel die uit de rooknevel het slagveld af was komen waggelen. Door zijn kijker heeft hij alles gevolgd: de vlammen, het korte gevecht, de Duitse patrouille die terugkeerde met hun dode korporaal tussen hen in. Toen een uur later de geruchten door het dorp gonsden, kon hij de waarheid moeiteloos van de heldenverhalen onderscheiden. Maar hij liet ze praten, want er was één detail dat de soldaten allemaal over het hoofd hadden gezien en zich alleen door de kijker van de koning had laten vangen.

Zijn blik zakt langs de tank het dal in en kamt het koren uit. Het kost hem nog geen minuut.

‘Nou heb ik je, Tommy!’ fluistert hij triomfantelijk.

De Engelsman ligt buiten de kring van verkooldde aarde, weggedoken in het graan, maar de granaatsplinters in zijn overjas verraden hem. Met een kijker is de glinstering van metaal in de ochtendzon makkelijk te vangen en Gabriel is een geoefend zoeker. In het karretje liggen zijn andere dagvondsten: een Duitse helm met een perfect rond gat in het midden, de glimmende gesp van een riem, drie lege conservenblikken en een stuk canvas. Dat er uit de tank niets meer te halen valt, heeft hij gisteren al gezien. Maar een Engelsman die eruit is komen kruipen – dat is een ander verhaal.

‘Voorwaarts, Aramis,’ zegt hij tegen de hond. ‘Wie de chocola vindt, mag hem houden.’

Hij gooit de veldkijker terug in de kar en grijpt het handvat. In het spoor van de rupsbanden laat hij zijn vracht de hobbelige helling afrollen. De hond huppelt onhandig achter hem aan.

Op de bodem van het dal, waar het koren kuithoog reikt,

is de Engelsman bijna onzichtbaar. Gabriel laat zich door de zwaaiende staart van de hond naar de juiste plek leiden. Vluchtig glijden zijn ogen langs het lichaam. Geen kogelgaten; alleen een paar schroeiplekken en aszwarte beenwindsels die aan het rechterbeen zijn vastgesmolten. Twee vuisten vol aarde tegen zich aangeklemd, zijn lippen iets uiteen, alsof hij naar de hemel heeft geschreeuwd. Vanuit zijn mondhoek kronkelt een stroompje opgedroogd bloed naar zijn kin.

Mompelend slaat Gabriel een vluchtig kruis. Dan knielt hij naast de soldaat tussen de graanstoppels en laat zijn handen langs de zakken van de jas en de overall daaronder glijden.

Sigaretten, een aansteker, scheergereedschap. Een revolver naast zijn elleboog. Aan zijn heup een lege zakflacon.

Een envelop.

Hij glimlacht als hij de brief uit de binnenzak van de Engelsman vist.

‘Bericht voor de koning,’ zegt hij tegen de hond, die al naar het papier hapt. ‘Niet opeten, ouwe jongen, of ik degradeer je!’

Op dat moment schiet de hand van de Engelsman omhoog. Hij grijpt Gabriel bij zijn pols. ‘*Give that back, you li’le rat,*’ sist hij schor terwijl hij de brief naar zich toe probeert te trekken. De klem van zijn vingers is onverwacht warm. Zijn ogen zijn roestbruin en wijd open.

Met een schreeuw deinst Gabriel achteruit. Zijn arm schiet los en hij tuimelt op zijn rug. In zijn haast kan hij zo snel niet overeind komen. Op zijn ellebogen schuifelt hij een paar meter bij de soldaat vandaan. Met wild bonzend hart kijkt hij van de witte streep op zijn pols naar het mirakel tussen de halmen.

De Engelsman balt zijn lege handen. Even lijkt het of hij overeind wil komen, maar als hij zijn been optrekt, verkrampst zijn lichaam. Hij vloekt en laat zich terugvallen, zijn gezicht naar de aarde.

Alsof hij nooit tot leven is gekomen.

Gabriel knijpt zijn ogen even dicht en haalt diep adem. Dit is zijn straf. De majoor heeft hem al zo vaak gezegd dat hij de doden met rust moet laten. Een militair plukt geen lijken, adjudant, al is het een vadsige Britse lord met gouden tanden en een varkensneus. Oorlog voer je met de levenden. We zijn tenslotte geen barbaren.

Maar hij doet er toch niemand kwaad mee? De doden zal het een zorg zijn of ze met of zonder schoenveters in het graf dalen. Er heeft er nog nooit één geprotesteerd.

Tot vandaag dan.

Gabriel krabbelt overeind en doet aarzelend een stap naar voren. Als de Engelsman bewegingloos blijft liggen, zet hij er nog een en nog een, tot hij opnieuw naast hem staat en op hem neer kan kijken. Nu ziet hij zijn schouders duidelijk met rukjes heen en weer gaan. Vanuit zijn wimpers kruipt vocht naar beneden. Met gefronste wenkbrauwen kijkt Gabriel toe hoe de druppels zich met het stof mengen. Hij heeft nog nooit een dode zien huilen.

De hond snuffelt aan de verbrande beenwindsels. Gabriel duwt hem met zijn voet weg. Hij kauwt nadenkend op zijn lip. Een dode Engelsman betekent snoep, scheerzeep en chocolade. Een levende Engelsman betekent problemen.

Hij drukt zijn vingertoppen tegen zijn slapen en probeert zijn gedachten in de juiste volgorde te zetten. Goed nadenken is van groot belang, heeft de majoor hem geleerd. Met je hoofd kun je oorlogen winnen of verliezen.

De majoor – hij moet het de majoor vertellen. De hond kan als bewaker achterblijven terwijl hij naar het stadhuis holt. Allicht krijgt hij dan een medaille. Misschien maakt de majoor hem wel generaal.

‘Zit,’ zegt hij tegen de hond. Plotseling jeuken zijn benen. ‘En bl...’

Dan valt zijn oog op de gekreukte brief, waar hij in zijn haast overheen is gekropen. O ja. Hij plukt de envelop van de grond, draait hem om en om. Geen naam. Wel twee postzegels, allebei afgestempeld.

Bericht voor de koning.

De hond jankt kort en niet-begrijpend. Gabriel wiegt op zijn tenen heen en weer, alsof er een storm tussen zijn ribben woedt die hem nu eens richting het dorp, dan weer terug naar de Engelsman jaagt.

De majoor mag dan medailles uitdelen, de boodschappers kwamen altijd van papa. Glashelder herinnert hij zich de mannen die zich in oogsttijd bij de keukendeur meldden, stoffig en bezweet en vol van buitenlucht. ‘De baas laat weten dat het laat wordt vandaag, er zit regen in de lucht.’ ‘De baas vraagt of de jongens al thuis zijn, we kunnen wel wat hulp gebruiken.’ De plavuizen van de keukenvloer trokken de warmte uit zijn spelende handen, die toen nog veel te klein waren om een zeis vast te houden. Ruisend streken mama’s rokken langs zijn wang als ze van het aanrecht naar de oven liep. De geur van gerstebrood en koele melk zweefde mee in de zomen. ‘Een kleine attentie voor de bode.’ En als de loopjongen – altijd een dagloner, op zijn eigen knechten was papa zuinig – de laatste kruimels in zijn hand veegde en glimlachend zijn vingers naar zijn pet bracht, kreeg Gabriel een samenzweerderige knipoog van zijn moeder. ‘Het zijn net duiven,’ zei ze. ‘Als je goed voor ze zorgt, blijven ze terugkomen.’

Maar nu papa in de oorlog en mama op reis is, moet hĳ de boodschappers welkom heten, hun water en een paar minuten rust aanbieden terwijl hij hun berichten leest: het weer is goed, je broers maken het best en we zijn onderweg, nog een paar weken geduld.

Maar de oorlog aast op ijlbodes en de meeste zijn dood als

ze aankomen, zodat hij de enveloppen zelf uit hun ransels moet halen. Anderen verdwijnen zonder ooit hun gezicht te laten zien, als engelen, de brieven achterlatend in hun vleugelslag. Nog nooit heeft hij er één horen praten.

Daar staat hij dan, met aan zijn voeten de Engelse soldaat die nog altijd geluidloos in de aarde huilt. Vanuit het dorp, ver weg, klinken onverstaanbare bevelen. Een briesje ritselt door het koren en brengt de geur van verbranding met zich mee. Een buizerd bidt boven hun hoofden.

Misschien hoeft de majoor het niet te weten, denkt Gabriel. Misschien is de Engelsman niet ernstig gewond. Als hij hem alleen maar op adem laat komen, niet langer dan een dag of twee, kun je dat nauwelijks verstoppen noemen.

En voor hij het weet heeft hij zich op één knie laten zakken en legt hij voorzichtig zijn hand op de schokkende schouder van de Engelsman. ‘Niet huilen, Tommy,’ zegt hij. ‘Ik zal je wel helpen.’

De Engelsman verroert geen vin.

Gabriel buigt zich voorover en pakt hem bij zijn bovenarmen. Nog niet eerder heeft hij een man in zijn ambulancewagen gesjord, maar zijn vader kon een volwassen schaap tillen en je moet ergens beginnen.

‘*Bugger off!*’ snauwt de Engelsman. Hij probeert Gabriels handen weg te duwen. ‘*Leave me alone.*’

Maar Gabriel heeft al vaak genoeg spartelende hazen uit het prikkeldraad gehaald. Hij ontwijkt de grijpende vingers en pakt de soldaat opnieuw onder zijn oksels beet. ‘Niet bang zijn. Ik doe je geen pijn,’ sust hij.

‘*Get – off – me!*’ roept de Engelsman hees, en raakt Gabriel met zijn vuist tegen zijn kin.

De jongen wankelt achterover. ‘Rotzak,’ hijgt hij. Voorzichtig voelt hij aan zijn gezicht. Het doet nauwelijks pijn; de En-

gelsman heeft weinig kracht meer in zijn armen. Boosheid en medelijden vechten in zijn achterhoofd. Even overweegt hij om hem maar gewoon te laten liggen – hij kent hem amper vijf minuten en de dag is nog lang. Met een beetje inspanning is hij hem vanavond al vergeten.

Maar zijn ogen, denkt hij verontrust, die zullen in zijn herinnering altijd openblijven en hem aankijken, met dezelfde felle glans als bij de hond, toen die zich op zijn drie bebloede poten uit het niemandsland sleepte.

Er klinken schoten uit de richting van het dorp. Aan het begin van zijn ronde is hij de doelwitten in het weiland tegengekomen. De Engelsman draait zijn ogen opzij.

‘Hoor je dat?’ zegt Gabriel, terwijl hij overeind gaat zitten. ‘Dat zijn de mannen van de majoor. Weet je wat ze met je doen als ze je pakken? Dan zetten ze je tegen de muur, zó,’ – hij pakt de hond bij zijn nekvel en drukt zijn vinger achter een van de oren – ‘en dan is het: pang, pang, pang. Afgelopen.’

De hond piept en probeert zich los te draaien.

De Engelsman bijt zijn bibberende mond tot een streep.

‘Je wilt toch niet dood?’ zegt Gabriel, die voelt dat hij gaat winnen. ‘Niemand wil dood. Je moet me vertrouwen, Tommy. Ik kan je helpen.’ Hij steekt zijn rechterhand uit, terwijl hij met de linker op zichzelf wijst. ‘Ik ben Gabriel. Dit is mijn land. Als je met me meekomt, zorg ik dat ze je niet pakken.’

Vijf lange seconden staren ze elkaar aan. Dan ademt de Engelsman haperend in, veegt met zijn neus langs zijn schouder en legt zijn hand in die van de jongen.

Hij heet Ralph Lawrence, en heeft dit allemaal eerder gehoord.

Eerder

Op de ochtend van het vertrek zijn honderden mensen toegestroomd op de kade in de hoop een laatste glimp op te vangen van de vertrekkenden. Aan boord klimmen de soldaten in masten en op reddingsboten om in de menigte van hoeden en zakdoeken hun geliefden vaarwel te wuiven. Er staat een frisse bries en het schip rukt aan zijn kettingen, ongeduldig om uit te varen.

Aan de andere kant van de boot staat Ralph op de voorplecht tegen de reling gedrukt. Hij tuurt in de verte, waar zee en hemel elkaar voorbij de landpunten raken en voelt de lichte schok waarmee de boot zich losmaakt van de kade. Achter zijn rug juichen de soldaten.

Opslagloodsen, hijskranen en rookbrakende schoorsteenpijpen van kleinere schepen glijden voorbij. Rechts cirkelen meeuwen boven een vuilnisberg. De lucht van teer en dode vissen prikt in zijn neus. Het laatste wat hij van Engeland ziet, denkt Ralph voldaan. Een hoop rottend afval.

Hij zet één voet op de reling en hijst zich omhoog, zodat hij een kop boven de anderen uit steekt. In de diepte onder zijn laarzen slijt de boeg het water uiteen. Hij leunt iets verder voorover, proeft de fijne zoutpettertjes op zijn lippen. De geur van de zee is bedwelmend, heel anders dan de eeuwige steenkooldamp en paardenstront in Whitechapel. Alsof je haar drinken kunt.

Iemand botst tegen zijn benen. Bijna verliest hij zijn even-

wicht op de smalle stang. Met een sprong staat hij weer op het dek. Niets riskeren. Er is nog genoeg tijd om dood te gaan.

Om hem heen komen de soldaten in beweging. Nu Engeland uit het zicht raakt, verandert het dek in een wriemelende mierehoop, waarin iedereen zich tussen de trappen en luchtkokers een weg zoekt. Achter hem blijven de jongens uit Whitechapel op een kluitje bij elkaar hangen.

‘Hé Ralph,’ roept zwarte Johnny. ‘We missen een man voor poker!’

Hij haalt zijn schouders op.

‘Doe niet zo flauw, man. Die zee ligt er nog wel even, hoor!’

‘Stik,’ zegt Ralph, terwijl hij in het water spuugt.

De jongens lachen. ‘Val er niet in, fransoos,’ spot Jack Dillerman. ‘Als je kon zwemmen, had je al lang aan de overkant gezeten.’

Van de kajuitwand maakt zich een jonge kerel los, die pijp-rokend heeft staan toekijken. Hij heeft strak achterovergekamd haar en een paarsgezwollen, wormachtig litteken op de plaats van zijn linkerwenkbrauw. ‘Ik doe mee,’ verklaart hij. ‘Wie deelt?’

‘Ikke,’ zegt Johnny, maar Jack Dillerman geeft hem een tik op zijn vingers. ‘Afblijven met je roetpoten, zwarte, jouw streken zijn valser dan de tanden van m’n opoe.’

‘Ik doe het wel,’ zegt een tweede buitenstaander: een smalle, rossige jongen aan de rand van de kring. Zijn stem wiebelt tussen wegglijden en overslaan; de vuurrode kras van een scheermes prijkt als een ereteken op zijn kin. Wat aarzelend gooit Jack Dillerman hem de kaarten toe, die de jongen behendig opvangt.

De pijproker kijkt over zijn schouder mee. ‘Schudt als een meisje,’ mompelt hij meewarig. ‘Mag je eigenlijk wel pokersen van je moeder, jochie?’

De jongen kijkt op. Zijn waterblauwe ogen knipperen niet

één keer. ‘Doe jij je broek omlaag als je zit te schijten?’ vraagt hij.

De roker snuift verachtelijk.

‘Kom er toch bij, Ralph,’ probeert Johnny nog een keer. ‘Zo wordt ’t óók niks!’

Maar Ralph heeft zich alweer naar de zee gedraaid. Hij laat zijn armen op de reling rusten en staart naar de horizon, terwijl hij de geluiden van het dek langs zich heen laat waaien: de trillende motoren, het schrille krijsen van de sternen, honderden rekruten die zichzelf overschreeuwen. De lucht zindert van verwachting. Iedereen schijnt bezeten te zijn van het idee dat ze de oorlog ingaan. De stakkers.

Achter zijn rug wil het kaarten niet vlotten. De rondzoekende opwinding maakt de pokeraars halfslachtig en hun losgeslagen concentratie vindt een doelwit in het litteken van Russell Howe, de pijproker, die het nonchalant een eindje optrekt. ‘Dat?’ zegt hij. ‘Souvenir uit Verdun. Waarom denk je dat ik me opnieuw laat inschepen? *Der Kaiser* is me nog een wenkbrauw schuldig!’

‘Ben je al aan de overkant geweest? Wat doe je dan hier?’

‘Groot verlof, vriend. Maar het was thuis zo’n dooie boel dat ik maar meteen als vrijwilliger naar Bovington ben gegaan om me te laten omscholen. De infanterie heb ik na vier jaar wel gezien. Tanks lijken me machtig interessant spul.’

Hun ontzag hangt hoorbaar in de lucht. In Whitechapel is nog nooit iemand teruggekeerd die zijn twee benen en gezonde verstand nog had.

‘Ben je niet bang dat ze je dit keer wel pakken?’ vraagt Jack Dillerman.

‘Bang?’ Howe grinnikt. ‘Ik heb vijftien veldslagen overleefd; ik ben nooit meer bang, al schieten ze het hele regiment om me heen weg.’

‘Nou, nou,’ mompelt Johnny. Ralph kan horen hoe hij zich nerveus in zijn nek krabt, zoals hij ook altijd deed wanneer de baas hem weer eens de fabrieksschoorsteen in wilde sturen omdat die niet goed trok.

Howe lacht schamper. ‘Trekt het je dan niet, zo’n heldendood? Wat denk je dat je straks in Frankrijk gaat doen? Klaprozen plukken?’

‘In elk geval ga ik me niet als kanonnenvoer aan de Hunnen verkopen.’

Howe mept hem op zijn schouder. ‘Jij snapt het, kerel. Dode oorlogshelden bestaan niet. Wat heeft een land aan soldaten zonder hoofd of benen? Hoe kun je een oorlog winnen met een postuum geridderd leger? Onzin, volslagen onzin! Alleen een man met een kloppend hart kan een geweer oppakken en vechten. Wie zich laat afschieten, is een stommeling.’

Ze mompelen instemmend.

Idioten, denkt Ralph. Als Howes theorie klopt, wie zijn dan al die jongens wiens plek ze innemen? Een half miljoen stommelingen?

‘Opschepper,’ zegt een stem.

Het gesprek valt stil. Ralph gluurt over zijn schouder. De kleine kaartendeler staat nog altijd aan de rand van de kring, één oog dichtgeknepen. Zijn ronde, vogelachtige gezicht is onbewogen, maar Ralph ziet zijn knokkels wit uit de slobberende mouwen van zijn uniformjas steken.

‘Hallo?’ zegt Howe. ‘Wat zegt spuit nummer elf?’

‘De kans om vijftien veldslagen te overleven met maar één lichte verwonding is ongeveer drie procent,’ zegt de jongen. ‘Óf je kunt niet tellen, óf je bent de grootste mazzelaar van het peloton – maar in ieder geval is ’t niks om trots op te zijn.’

Het publiek mompelt. Jack Dillerman fluit tussen zijn tanden. ‘De rooie zigeuner,’ prevelt hij.

Ralph laat zijn blik over de kaartendeler glijden. Zelfs hij heeft horen fluisteren over Sidney Hudson, het wonderkind van het A-peloton. De waarzegger, noemen ze 'm: hij leest getallen alsof het sterrenbeelden zijn. Ze zeggen dat hij zich het Tank Corps binnen heeft gebluft doordat hij de rekruteringsofficier aan de hand van 's mans eigen indiensttredingsjaar precies kon vertellen in welke slag hij zijn thuisschot had gekregen. Een nazaat van Newton is-ie, zeggen ze, een bastaard van Einstein, een woonwagenkind dat niet met glazen bollen, maar met cijfers tovert.

Het gerucht gaat dat zelfs het hoofdkwartier interesse in 'm heeft, maar als intellectuele verlosser van het vaderland, denkt Ralph met een schuine blik op de veel gespierdere Howe, is Sidney Hudson toch aardig stom bezig.

Howe heeft zijn pijp uit zijn mond genomen. 'Erg indrukwekkend, Sid,' zegt hij langzaam. 'Maar ik geloof niet in geluk of getalletjes. Ik geloof in gezond verstand.'

'Gebruik 't dan,' zegt Sid. 'Voor ze het eruit schieten.'

De kring grinnikt. Hun blikken zijn vol verwachting op Howe gericht, waardoor ze niet zien hoe het rekenwonder nerveus van zijn hielen op zijn tenen wipt. Geen vechter, weet Ralph, zelfs geen relschopper, ondanks zijn uitdagend vooruitgestoken onderlip. Maar als hij niet op knokken uit is, waarom trekt-ie dan in vredesnaam z'n mond open?

Howe gooit zijn handen in de lucht. Zijn flitsende ogen peilen de steun van de groep. 'Goeie grutten, wat is-ie dom. Heb je me niet verstaan, rooie? Alleen druiloren sterven een heldendood.'

'Mijn vader was geen druiloor,' zegt Sid. Voor het eerst trillen zijn wimpers.

Het schip helt opzij in de hekgolf van een vrachtboot. Sids schouders zoeken steun tegen de kajuit. Howe ziet zijn tegen-

stander zijn dekking kwijtraken en richt zich rechterop. Als hij lacht, rimpelen zijn gladgeschoren wangen als een haaienkieuw ineen.

‘Z’n vader,’ zegt hij hoofdschuddend. ‘Klassiek. Zullen we ’m maar uit de droom helpen, jongens?’

Ze knikken stom, behalve Ralph, wiens vuisten verstrakken om de reling.

‘Het spijt me dat ik het zeggen moet, knul, maar jouw vader was niet de man die jij denkt dat hij was.’

Jack Dillerman begint al te grinniken.

‘Die helden van jou,’ vervolgt Howe, terwijl hij zijn tegenstander met een roofdierenblik tegen de kajuitwand pint, ‘willen simpelweg niet graag genoeg blijven leven. En weet je, ik begrijp dat wel. Zou jij teruggaan naar je achterlijke dorp, je kijvende vrouw en je jengelende kinderen als je ook medailles en eeuwige roem kunt krijgen? Nou?’ Sid opent zijn mond, maar Howe wacht niet op antwoord. ‘Misschien is jouw vader wel gewoon gestorven omdat het leven hem niet genoeg te bieden had. Misschien had jij een braver zootje moeten zijn, vriend!’

De jongen hapt hoorbaar naar adem.

Ralph knijpt zijn ogen tot spleetjes. ‘Lafbek,’ zegt hij, zijn blik op de zee gericht.

Het gelach verstomt. De fabrieksjongens stoten elkaar tegen de schouders. Sid staart hem met niet-begrijpende ogen aan. Howe draait zich om. Als hij al verrast is, verbergt hij dat goed achter zijn luchtige toon. ‘Dus jij neemt ook al liever een enkeltje heldendom? Ik geloof warempel dat ik op de verkeerde boot gestapt ben! Hare majesteit de *Styx*: voor een kwartje naar het schimmenrijk.’

‘Klets niet,’ zegt Ralph kort. ‘Niemand wil dood.’

‘Waar bemoei je je dan mee?’ snauwt Howe. ‘Kleinduimpje en ik maken even een babbeltje. Hou je erbuiten.’

Hij heeft gelijk, fluistert een stemmetje in zijn achterhoofd. Blijf gedekt. Je hebt hier niks mee te maken.

‘Ha,’ zegt Jack Dillerman. ‘Heb je de fransoos weer hoor, met z’n pa!’ Hij wrijft in zijn handen en zijn ogen krijgen een felle glans.

Kop erbij houden, jengelt het stemmetje, maar Ralph voelt alleen hoe het bloed door zijn stijf geworden ledematen begint te stromen en zijn hartslag bonkt in zijn vuisten. Hij spant zijn spieren.

‘Als je schiet zoals je liegt, zullen we snel klaar zijn daar in Frankrijk.’

Howe buigt zich voorover. ‘Luister, jochie. Als je ruzie zoekt...’

‘Psst,’ doet Jack Dillerman. Om de hoek van de kajuit komt een luitenant door het gangboord gewandeld. Zijn blik dwaalt argwanend over de samenschooling.

Howe doet een stap achteruit. ‘Ik spreek je aan de overkant, vriend!’ sist hij. Met een bruusk gebaar draait hij zich om, grist zijn geld van de omgekeerde kist waaraan ze hebben zitten poken en beent weg.

Zwarte Johnny krabt in zijn nek. ‘Het stinkt hier, jongens,’ mompelt hij, terwijl hij de kaarten van de kist veegt. De rest grabbelt haastig naar hun munten. Met grote stappen volgen ze Howe naar een ander deel van het dek.

‘Hoort-ie bij jullie?’ hoort Ralph hem vragen.

‘Dat is de fransoos,’ zegt Jack Dillerman. ‘Die hoort nergens bij.’

Ralph heeft zich weer naar de reling gekeerd. In een gewoontegebaar masseert hij zijn vuisten. Langzaam voelt hij zijn ademhaling rustiger worden. Idioot die hij is. Terwijl hij zich nog zo heeft voorgenomen om voor één keer niet op te vallen. Geen vrienden maken, geen vijanden. Niemand mist een soldaat zonder naam.

Maar gebeurd is gebeurd, en wees eerlijk: heeft hij er spijt van? Hij grinnikt. Kom nou.

Misschien had je een braver zoontje moeten zijn.

De vuile leugenaar.

Ze hebben open water bereikt. Nu de wind en de golven vrij spel hebben, deint het schip aanzienlijk meer dan in de beschutting van de havenmond. Het dek rumoert. Een paar helden in spe wankelen met bleke gezichten langs de reling.

‘Die durfde nogal hè?’

De kleine Sidney Hudson is onhoorbaar naast hem opgedoken. Er ligt een woeste bloos over zijn strakke wangen. De weerschijn van de zee maakt zijn ogen haast doorzichtig, een staarchtig lichtblauw dat zijn gezicht zowel oud als heel jong doet lijken. Alsof hij zijn ziel achter zijn wimpers draagt, denkt Ralph onbehaaglijk. Hij wendt zijn blik af, maar Sid blijft hem strak aankijken.

‘Wat dacht je: veel geblaas, weinig wol? En als ’t erop aankomt staat-ie met z’n mond vol tanden? Dat dacht je toch, nietwaar, dat ik mezelf er niet uit kon kletsen?’

Nu pas begrijpt Ralph zijn drukte, en hij snuift laatskend. ‘Ha! Alsof ik niks beters te doen heb dan snotjongens uit de penarie helpen.’

Sids mondhoeken ontspannen. ‘Dat wou ik maar horen,’ zegt hij, en de argwaan sluipt weg uit zijn stem.

Zwijgend turen ze een tijdje voor zich uit, elk naar een andere kant. Ralph rookt. Sid leunt en blaast onwillekeurig ademwolkjes mee omhoog.

‘Is hij ook dood?’ vraagt hij plotseling. ‘Je vader?’

Ralph hoest de sigaret bijna uit. Half stikkend in de rook schudt hij zijn hoofd.

Sid haalt berustend zijn schouders op.

De wind steekt op. Zijn peuk is uitgewaaid en zijn aansteker

weigert. Hij haalt diep adem. ‘Heb je vuur?’

Sid staart hem peinzend aan. ‘Waarom noemen ze je eigenlijk de fransoos?’

Ralph spuugt de sigaret in zee. ‘Rot dan maar op,’ zegt hij.

VALLEN OF STAAN BLIJVEN, DAAR GAAT HET OM.

Noord-Frankrijk, 1918. In de ruïne van een gebombardeerde basiliek houdt de negenjarige Gabriel zich schuil. Dagelijks stroopt hij samen met een verminkte hond de slagvelden van de Eerste Wereldoorlog af, op zoek naar voedsel en waardevolle spullen. Gabriel is de koning van zijn eigen koninkrijk. Zijn ouders heeft hij al een hele tijd niet gezien. Als hij een gewonde Engelse soldaat in het niemandsland vindt, besluit hij zijn ontdekking te verzwijgen voor de Duitse majoor die hem onder zijn hoede heeft genomen. Dat gaat lang goed. Maar het is oorlog, iedereen wil zijn eigen hachje redden. Zelfs als daarvan een kind het slachtoffer wordt.

Sarah van der Maas (1995) studeerde Geschiedenis, woont in Middelburg en is freelance tekstschrijver. Ze schrijft al haar hele leven en won diverse verhalenwedstrijden. *Nooit meer wachten* is haar eerste roman.

**‘SARAH KAN ZO MOOI SCHRIJVEN.
IK VIND HAAR EEN ECHT TALENT!’**

– Els Florijn, auteur van o.a. *Het meisje dat verdween*

NUR 301

9 789023 96065

www.uitgeverijmozaiek.nl